

mišljenja

ne znam da li ste vi za n. u. p.

Povodom teksta M. Radovića **TOPLA ANATOMIJA »HLADNOG ČELA«, POLJA** broj 308.

vujica rešin tucić

Istrčali ste ovih dana, neoprezni Radoviću, na dobro poznato pomoćno igralište večno zelenih polja, odeveni u tanku majicu citata i kratke gaće istočnog zdravog razuma.

Pre svima ste se gradili kao da i Vi gubite nešto dragoceno u travi zaborava, koja neumitno zarašta nad sitnim glavama začetnika one, nedavne i neslavno izgubljene, borbe za prevlast absolutnog duha.

Radili ste, bolno grčili lice, s izrazom pojedinstva ugroženog i izmučenog nepodobnjivim dogajajem (pojavom moje knjige »Hladno čelo« u izdanju Matice srpske).

Nemoćno ste lomili duge, ali čiste! prste, nad prizorom raspada normi i vrednosti (predlog Društva književnika Vojvodine da se »Hladnom čelu« dodeli Oktobarska nagrada Novog Sada).

Proklinali ste nemoral književne kritike (brojne pohvale knjigama »Reform grotesk« i »Hladno čelo« za okruglim stolom »Letopisa MS«).

Na kraju ste pali na kolena lupajući vrelim čelom i ponizno moleći, nikog drugog do mene! pisca »Hladnog čela«, da ne idem na književne večeri, kad već čitaoci i književni kritičari to neće da mi zabrane!

Tužni Radoviću, da li da Vam poverujem? Da li ste Vi ronili istinske suze i iskreno patili zbog moje knjige?

Da prionem na posao i opravdam Vas pred mnogobrojnim čitaocima mojih knjiga, ali i onih koji godinama posmatraju šta se to događa se našim evergreen poljima i pitaju se: dokle će to veselo društvene prodavati muda za bubrege?

Smirite se, konačno, ja sam Vam poverovao.

Znam da iskreno patite. Znam da se Vaše lice istinski grči nad strancima »Hladnog čela«. Znam da su Vam prsti dugi, ali čisti! Znam da su Vaša kolena istinski klečnula, a čelo zvonko odjeknulo pred mojim nogama dok ste me molili da ne idem na književne veče, ni jedno više! od danas pa zauvek.

Vi ste jedan usamljeni dobr čovek koji sanja dug, košmarini san o pobedi absolutnog duha, nad piscima kojima se zamuti pogled na vest o smrti »suštoga čoveka« ove zemlje, koji voli žene i piće, a ponizava Johana Wolfganga von Getea. Iz tog sna ja ču Vas brzo dozvati, primerom iz istih zelenih polja na kojima se odigrala Vaša preoblikovana monodrama.

Izdajte da pomoćnog igrališta (ta niste valjda osuđeni da budete večita rezerva igračima prvog tima!). Pogledajte malo napred, tamo gde se polja najviše zeline, pa da vidite kako taj posao rade maheri, stručnjaci za lake komade, kako dele lovci i priznajači dok Vi patite.

Gle ovo parčenje našeg prijatelja J. Aćina (znam da volite citate, dopašće Vam se):

»S jedne strane čekrka je taj koji piše, a druge – ‘onaj koji potpisuje’. To su dvojica. Između njih, na tronošu, sedi neko nevidljiv; između njih nažeće čekrk neko treći.«

Vidite i sami savršeno jasno: jedan piše, drugi potpisuje, a treći – nevidljiv – nateže.

Ja im na taj čekrak neću doći. Svi znamo koliko ste pažljivo, do kasno u noć, čitali moju knjigu. Sastavim je razumljivo da najbolje znate baš Vi kako nikada, ni pred kim, nisam bio nejasan.

Kopka Vas, znam, ono misteriozno N.U.P. iz naslova ovih mojih saveta, pitanja i odgovora koje Vam upućujem. Odmah ču Vam rastumačiti.

N.U.P. je skraćenica od *nova umetnička praksa* i označava nešto mnogo šire od Vašeg prividenja bilo kakvog neprijateljskog književnog pokreta, sa kojim Vi umišljate da ste se žestoko borili.

Osobenosti *nove umetničke prakse* (šta su

njeni pripadnici jeli, pil, kakve žene su voleti, šta su čitali, pisali, snimali i slušali) ja sam samo malim delom pokazao u knjizi »Hladno čelo«.

Dobro znate (Vi to umete pedantno da pročitate) da u »Hladnom čelu« nisam napao ni jednim slovom bilo kojeg oponenta N.U.P.-a. U prirodi borbe N.U.P-a protiv tradicionalističkog ološa i nije da se obraćunava sa pojedincima.

Osnovu našeg obračuna, u trenutku afirmacije nove umetničke prakse, čini obraćun sa tradicionalizmom.

Ja sam svoj prilog na tu temu, kritikujući jedan deo književne proizvodnje osme decenije, ve da u svojoj ranijoj knjizi »Slovo je puklo« (stranice od 1 do 128).

Dakle, možete mirno izaći sa pomoćnog igrališta – neću Vam učiniti ništa nažao. Pojedinačne neprijatelje N.U.P-a, iako to ti nesrečni pisci možda i nisu želeli da budu, nači će te u pomenutoj knjizi. Ima i drugih autora koji su raskrinkavali neprijatelje N.U.P-a i ja tek danas vidim da u te neprijatelje ne spada samo deo tradicionalistički usmerenih trabača. Daleko je širi broj ljudi koji bi hteli ne samo da nas pobiju kao gnjide, nego da nešto od toga i ušiće.

Hoću da Vam kažem i nešto što Vas, kao čoveka koji pripada mlađem socijalističkom univerzitetskom kadru, neće iznenaditi: na N.U.P. se svojstveno digao kler svih vera na teritoriji Jugoslavije (slučaj pritska klerikalnih pisaca da iz Društva književnika Hrvatske izbacu izuzetno značajnog pripadnika nove umetničke prakse Milka Valenta).

Oni su stidljivo prelivali i prelivaju svoje dogme u glavice naših literarica, ili pak sami, neposredno, pokušavaju da ukažu našoj kulturnoj javnosti kako je N.U.P. opasna i amoralna savremena rabota (kako su bili neoprezni napavši moju knjigu »Prostat u noći«, svojevremeno, u Maruliću, argumentom da mi je jezik kočijaški, što je mene oduševilo, a njima odnело bespovratno mnogo vernika-kočijaša, ako ih je bilo, svih ljudi koji vole sočne narodiske izraze).

Pošto pripadnici nove umetničke prakse, povezani tajnim zovom budućnosti koji Vi ne možete da pojmete, svojim akcijama i sitim, besprekornim rezovima (vizuelna poezija vertikalni rez u tekstu, kompjuterska, prostorna, fonička, gestualna itd) razorno deluju na moral, logiku i pravo onda kada su oni retrogradni i negativni u odnosu na društvenu stvarnost – logično je da ujedinjeni ološ pišane reči nastupa baš u ime takvog morala, logike i prava.

Koliko je samo tog ološa skočilo, ujedinjeno, na objavu intervjua Gorana Babića »Osjećaj za oluju«, pozivajući se baš na moral, logiku i pravo kako ih oni shvataju!

Naše univerzitetske katedre, koje su u 99 slučajeva apsolutno konzervativne, regрутiraju razna piskala da se bave svim i svačim, samo ne onim što je upravo zadatak svakog univerziteta na svetu – od onog u Hajdelbergu iz 1386, pa do ovih današnjih, socijalističkih, kod nas – da se bave obrazovanjem kadrova za obnovu i napredak svojih zemalja.

Otuda moje uverenje da N.U.P. nema protivnike samo u kleru koji se bavi pitanjima moral, smatrajući da će na tim relacijama najlakše prodreti u literaturu i nači pristalice u zaostalim moralnim sredinama, od ratara do profesora univerziteta – neprijatelji N.U.P-a regрутiraju se i u visokoškolskim ustanovama.

Otuda, iz tih ustanova, na osnovu nekakve ekstralogike, seju se različite sumnje u sve što se danas pozitivno stvara na tlu Jugoslavije, ili se, pak, prečutkuje i zamagljuje ono što je u prošlosti svetlelo za budućnost kao sjajno sunce.

Ako ste, Radoviću, dobar čitalac naših časopisa i listova, u što ne sumnjam, mogli ste videti, na primer, kako neki profesori univerziteta koji su i Vama, vrovatno, predavali, i čiji ste Vi i danas dak, napadaju Lenjinu na isti način na koji su okupatori kod nas napadali u svojim poternicama druga Tita.

Dokazano je (čitali ste »Oko«) da se takvi profesoari univerziteta služe najgavnjijom fašističkom propagandom protiv svake socijalističke revolucije.

Svi oni koji su od njih učili logiku, estetiku i filozofiju, i koji su im slepo verovali, ne vole novu umetničku praksu.

Oni napadaju N.U.P. sa istog stanovišta sa kojeg ga napada naš reakcionarni kler.

No, sada kad vidite da sam Vam poverovao, ali ništa nisam opratio (ja nisam hrišćanin), sigurno se pitate kako stoji stvar sa onom Vašom četvorostraničnom tekstualnom kobasicom kojom ste hteli da počastite mene i čitaoce? Nikako ne stoji.

Vi se u prvom delu svoje dogmatike nekako još i držite kojekako skrpjlenih logičkih pitanja, ali u drugom delu, istina zamaskirano, ali indikativno, insistirate na određenim pravima. A to, ta Vaša prava, reči ču Vam – nikako ne spadaju u oblast književno otvorenih pitanja.

N.U.P. po prirodi svog delovanja, da Vas utešim u silnom strahu da ču postati književna veličina, ne želi bilo kakav neprimeren javni publicitet ili strahopštovanje. Pripadnici nove umetničke prakse smatraju, a na osnovu savremenih teorija komunikacije i sopstvenog uvida u najnoviju genetsku i astrofizičku istraživanja, da književnost i neće biti ono što Vi pod tim pojmom podrazumevate.

Vi ste se grđno prevarili. Naše pravo na književnost koju Vi zagovaratate, tradicionalnim logičko-moralno-pravnim uputama, nas apsolutno i ne zanima.

Ja smatram, jednostavno, da ste Vi promašili temu.

Za Vas je logično da čovek ima jednu ženu, a žena jednog muškarca – za mene nije. Za mene je logično da Gete ima sedam ljubavnica, a imao ih je, i da svakoj kaže »Ti si mi jedina!«, kao što je, verovatno, i govorio. Istina je, imao kod mene pesmu »POŠO GÖETHE DA SE ŠETHE«. U njoj sam opisao jade tog starog gospodina, ljubavne jade, pa ste Vi pomislili da je to sprdanje, a ja to smatram životom.

Vidite i sami: sve što je za Vas logično – za mene nije.

Odigraću, na kraju, sa Vama i tu malu logičku igru na koju me toliko pozivate. Setite se kako me prekorevate što sam pisao o pogledu. Konce Vaše logike ispleo Vam je neko, davno, i ne slazite da baš nikako. Evo citata, Vašeg teksta, ako se još sećate tako prolazne stvari:

»Kad neko uzme pero da piše o pogledu, onda on može sudelovati bzbilski u tom PITANJU kao sa najnajem PROCESU samo ukoliko je svestan da se uključuje u ISTORIJAT PROBLEMA. III, da govorimo pišćevom sintagmom, samo ako zaista ume da „izraste u svesti“. Elementarna uljudnost i priroda sudelovanja u saznavanju kao društvenom procesu, obavezuju saznavaoča da se uključi u ISTORIJU PREDMETA. Ko ignorise tu ISTORIJU PITANJA, taj u svim pokušajima ostaje da lebdi VAN PREDMETA, misli bespredmetnu misao i kreće se u prividnom mišljenju.«

Istakao sam, kao što vidite, ona mesta u Vašem tekstu koja sama po sebi ukazuju kakva je zbrka u glavi onog koji bi htio da podučava druge.

Smešno, Vi me učite da kad pišem o pogledu moram obratiti pažnju da je to PITANJE, zatim PROCES, onda me gurate da se uključim u ISTORIJAT PROBLEMA, da bi to brzo zaboravili i usmerili me na ISTORIJAT PREDMETA i na kraju i to zaboravljate pa me vratre na ISTORIJAT PITANJA. A ako ne budem dobar, ja ču lebdeti VAN predmeta! Dakle, logičaru – PROCES, PROBLEM, PREDMET ili PITANJE? Oku ostaje samo da GLEDA, pogledom koji nije onaj Vaš vulgarni, malogradanski, namigivački »govor očiju«, već nešto drugo o čemu biste mogli malo da razmislite, gledajući u sebe pa makar i ozirkavili.

Za očekivati je da se još takvih učenika-logičara poput Vas javi protiv N. U. P. a. U poslednje vreme uočljiva je manipulacija, koja bi htela da je estetski i književna, a u stvari je politikantska – da dolazi vreme neotradicionalizma.

Ponovo ćete Vi, Radoviću, potkritati tamo da nas i u ime tog politikanstva opanjkivate i napadnete, ali – sve što više trčite – pisanje će Vam biti sve manje združno.

Takvi poput Vas udružuju se, na kraju, pišu razne peticije, »gluvare« – naspram radničke klase, ne bi li joj prikazili kakav teg na ledu i za svoje brljine zahtevali još i nagradu.

Svedoci smo, samo za poslednjih petnaestak godina, koliko je raznih peticijica u književnosti napisano, od nacionalističkih Deklaracija i Predloga do najnovijih »odbrana sloboda« koje nemaju nikakve veze sa literaturom, a htele bi, u najmanju ruku, sve da zadobiju značaj Novosadskog dogovora o jeziku.

Ako Vas, zato što ste već pisac jednog pogroma na novu umetničku praksu, dovolju dotle da se uvalite u sličnu svinjariju, tu Vam neće pomoći ona smešna logika, niti tanka majica kolonijalnih citata, a još manje kratke gaće istorijskog zdravog razuma.

Vi to sigurno ne zname, a mogli ste pročitati, potpisivali smo i mi zajedničke stvari i nazvali ih »drugarska kritika«.

Ja nemam vremena da se bavim Vašim problemima, ali – morali biste biti podvrgnuti drugarskoj kritici. Tek tu, u kolektivno potpisanim, bićete

snažno individualno i intelektualno obeležni, što je, kako znamo, svojstveno samo čoveku između svih drugih bića.

Koga mi sve, iz literature dostupne studentima, niste poturali da biste skinuli sa dnevnog reda moj kolokvijalni izraz jedan, jedini itd.

Pročitao sam svojevremeno književnu kritiku

koja rezonuje: siroti pesnik upotrebio je reč »medved«, medved znači Sibir, Sibir znači Staljin – da-kle, pesnik je pisao protiv stalinizma.

Takva kritika preplavila je čitav broj jednih novina.

Horsko »rasuđenije« kojem se, davno, podsmehuo baš jedan od pripadnika N.U.P.-a. Biće ko-risno da to delice upoznate:

»Pisača mašina. Pisača mašina pisma. Pisma referati. Referati priče. Priče romani. Romani Dostojevski. Dostojevski Zločin i kazna. Zločin i kazna ubistvo. Ubistvo revolver. Revolver puška. Puška rat. Rat Egipat, Egipat Izrael, Izrael Amerika. Amerika Čarli Čaplin. Čarli Čaplin film. Film bioskop. Bioskop pozorište. Pozorište zavesa. Zavesa kralja. Kralj haljina. Haljina sukњa, Suknja žena. Žena.

Neću Vam otkriti izvor. Literatura koju sam koristio za svoju knjigu »Hladno čelo« zauvek će Vam ostati nepoznata.

Mi smo se u N.U.P-u davno pobrinuli da nije an kontrolisan tradicionalist ne dobije primerak koji mu ne pripada.

Vreme u kojem smo mi, recimo, hodali po delu Matjaža Hančeka u jednom mestu na severu Jugoslavije (»Triglav u Vojvodini«), za Vas je nepovratno prohujalo.

Zna se, ograničen um sve promišlja jednom i sagledava promene u svetu kao promene u Jednom.

Zato ste Vi o meni razmišljali kao o Botu, a ne kao o ljudskom biću, što ja jesam. Koristili ste svoje pravo naučnika da na svaki način dokaže i ukaže na moju božansku moć, koje se više plašite nego da je i sami posedujete.

Šta će Vam to?

Bavite se N.U.P.-om!

To bi nama bilo izuzetno dragoo, jer biste na svoje studente (koji zbog užasnog delovanja školske birokratije vide u Vama maitene korifeja božanske misli) mogli da prenesete bar delić ljudskih snova koje mi vidimo, ali ne umemo baš tako egzaktno kao Vi, profesori, da prenesemo u najšire slojeve društva.

Za početak, mogu Vam kazati da naši snovi nisu opasni kao što Vi mislite.

Dolazi kosmička era, to i Vi znate. Ali, možda ne znate da su tu eru sanjali još naši očevi u kazamatima stare Jugoslavije. Prelistajte komplete »Proletera«, ja sam ih prelistao, pa ćete videti koliko snova i štava je palo protiv vladavine Vama tako omiljenog apsolutnog duha.

Ne – ja Vaša žrtva neću biti.

Ako Vi ne poznajete konzekvenčne svoje logike, pitajte mena šta ona znači.

Vaš krajnji cilj je bio da me proglašite »ideološkim ekspertom«, tj. da me maknete iz književnosti. To Vam neće poći za rukom. Ja »ideološki ekspert« nikad nisam bio, ali nisam niti ideološki slepac. Ideološke eksperte poštujem a pitam se šta Vi imate protiv njih? Najmanje mi pristaje da se sa Vama igram progone i žrtve. A ako me ko bude pitao – znam šta su žrtve iz svih naših buna – od Sremske Mitrovice, Lepoglave, NOB-a, a jasno mi je i to kada Vi uime literature, končimo isplettenim po najgorim, najmraćijim budžacima intelektualnog šljama, vrebate žrtvu – moje književno delo koje sa Vama i Vašim mentorima nema nikakve veze.

Izadite sa pomoćnog igrališta, verujte mi, bićete spokojniji – bavite se N.U.P.-om.

vezenina

alenka rebula tutu

KADA DOBE ČAS

Maslačak
ukrštanje svetla
mereno obručima
mešanje jezgra
srž dubine
globus načičanih dahova
svodovi
plodnoga praha

i udar ploda
koji trgaju
grgoljenje vetra u mreži
podnevni krik

ISTORIJA

Kada se začne
velika žila
dovodnica

debla se raspolute
posred srca
kosti sustaju
na bojnoj liniji
ti
rogovi prstiju
osvanu

na pravdi maslini
ostati viseći
i sad si
ili si truplo

MONOLOG

memento

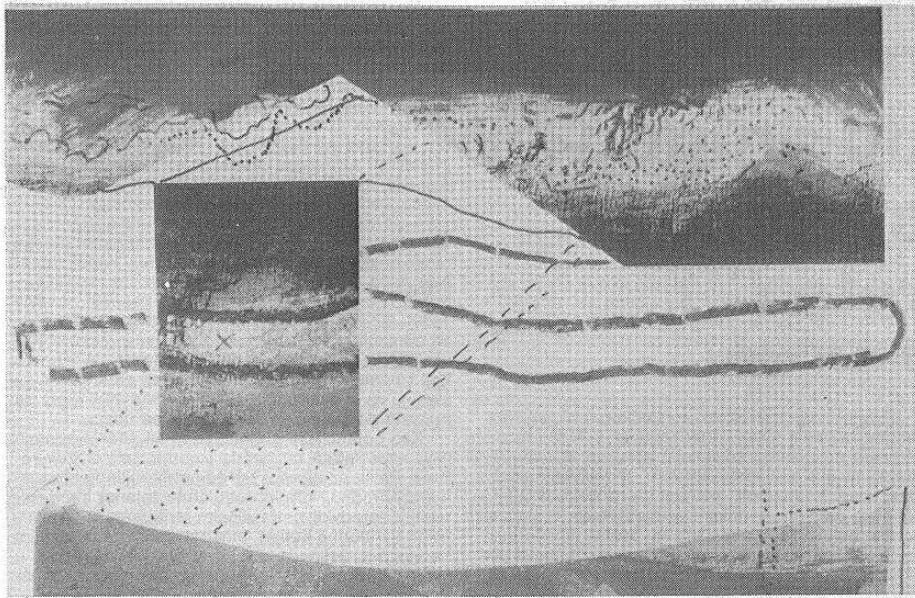
Mozak usahne
oči klize ka dnu
zubi te zazidaju

i zaveju
sazvežđa zove
mladost je tu
svi živi su pozvani

ili smo novi
ili ostajemo mrtvorodenii

POROČANSTVO

Sve se menja u tom času
i postaje
i žar leti šumom
i rajske ptice pero

kroz paprat lepeće
oklizne krilo sudajino

otvori knjigu
pročitaj svoju kob
i zbrisji je

VERONIKIN POKROV

Kada nahrapi sivo
izdisaj modrine
i kad te zastre plavo
užgaš crveno
i kad te plamen guta
porumeniš
a kad te vatru nagrizi
ozeleniš

u kristalnim kapima
utihnuti ležeći
a na prsima

štit od dugu

Obavezni uzroci
školsko crnilo
na beskrainoj belini

rukoveti krstića
između redova uboda
i neizbežni čvorovi

sa suknom žmirkaju
trepavice ažura

a neukročena igla
ti beži
po platnu skače
i traži srce

ODISEJA

U obzoru stojim
Odiseja
o zanemelom točku

Pred ovim tesnacem
skala noći
i sklada danâ

nag i telesan
je tvoj pokret

mirisom se sluti
otvoreno more
pred Mojsijevim mačem

Sa slovenačkog
Mirjana D. STEFANOVIĆ

BELEŠKA O AUTORU

Alenka Rebula Tutu rodila se u Loki kod Zidanog mosta 1953. godine. Pohađala je klesnički licej u Trstu, diplomirala 1977. na Filozofskom fakultetu u Trstu. Nekoliko godina bila je predavač na slovenačkim višim školama. 1980. godine objavila je raspravu o slovenačkom redništvu (*La questione nazionale a Trieste e un'inchiesta tra gli operai sloveni*). Objavljivala je u Zalvu, Znamenju i Slobodnosti. U poznatoj ediciji »Leposlovlje« Izdavačke kuće Založništvo tržaške tiske u Trstu izšla joj je 1983. prva zbirka pesama *Mavrični štit* (Štit od dugu) iz koje su i ove pesme.